

Coöperatie Gastvrije Randmeren
T.a.v. [REDACTED]
Postbus 271
3840 AG Harderwijk

VERZONDEN 11 APR. 2017

Hoorn, 10 april 2017

Zaaknummer : RUD17.203900
Behandelaar : [REDACTED]
Betreft : Wnb Vergunning artikel 2.7, lid 2
Locatie : Gooimeer, Eemmeer en Nijkerkernauw

Geachte [REDACTED],

Hierbij ontvangt u een beschikking waarbij wij u een vergunning verlenen op grond van artikel 2.7 lid 2 van de Wet Natuurbescherming (hierna: Wnb) voor het maaien van maximaal 400 hectare aan langstengelige waterplanten in het Gooimeer, Eemmeer en Nijkerkernauw. Uw vergunningaanvraag heeft betrekking op het Natura 2000-gebied 'Gooimeer & Eemmeer Zuidoever'. Het gaat om het maaien van waterplanten op plaatsen waar aantoonbaar overlast optreedt voor de waterrecreatie in het Gooimeer, Eemmeer en het Nijkerkernauw.

Deze aanvraag is door ons ontvangen op 22 november 2016. De ontvangst van deze aanvraag is door ons bevestigd bij brief van 24 november 2016.

Besluit

Wij verlenen Coöperatie Gastvrije Meren hierbij een vergunning onder voorschriften en beperkingen conform artikel 2.7, lid 2 van de Wnb voor het jaarlijks maaien van maximaal 400 hectare aan langstengelige waterplanten in en/of nabij het Natura 2000-gebied 'Eemmeer & Gooimeer Zuidoever' in de maanden juli/augustus en bij uitzondering in de maand juni. Voorliggende beschikking ziet op het maaien van langstengelige waterplanten op overlastlocaties in het gebied met een waterdiepte groter dan 1,50 meter in het Gooimeer, Eemmeer en het Nijkerkernauw. Uitzondering hierop vormen de maximaal 40 hectare aan waterplanten die gemaaid mogen worden in ondiepe strandzones, gelegen buiten het Natura 2000-gebied 'Eemmeer & Gooimeer Zuidoever'.

De vergunning is van kracht vanaf de dag na verzending en is geldig tot en met 31 december 2021.

Voorschriften en beperkingen

Wij verbinden aan deze vergunning de volgende voorschriften en beperkingen.

Algemene voorschriften

1. De aanvang van werkzaamheden dient u uiterlijk een week van tevoren te melden door middel van het meldingsformulier dat via deze link is te downloaden:
www.rudnhn.nl/Wet_Natuurbescherming/Gebiedsbescherming.
Hierbij dient aangeleverd te worden:

- een overzichtelijke kaart met daarop duidelijk aangegeven de te maaien overlastlocaties en de samenstelling en oppervlakten van de te maaien waterplanten;
 - een heldere werkplanning en een korte motivatie waaruit de noodzaak voor het maaien blijkt (zie voorschrift 4);
 - een korte toelichting waaruit blijkt dat gewerkt zal worden conform de Handreiking Maaien Waterplanten (oppervlakte-doelstelling, maaihoogte en kennisgeving Rijkswaterstaat).
2. Er worden alleen velden met doorgroeid fonteinkruid, gekroesd fonteinkruid en aardvederkruid gemaaid. Kranswielvelden worden gespaard.
 3. Er wordt jaarlijks niet meer dan 400 hectare waterplanten gemaaid (externe bedekking).
 4. Er wordt slechts één keer per jaar gemaaid in de periode tussen 1 juli en 31 augustus op basis van luchtfotokartering en veldbezoek. Alleen bij grote overlast voor de waterrecreatie mag een tweede keer per jaar gemaaid worden tussen 1 juli en 31 augustus, uitsluitend in de gedeelten die dat jaar al eerder gemaaid zijn. De te maaien locaties worden bepaald aan de hand van de prioriteitsvolgorde van de gebieden die de grootste problemen opleveren voor de watersportsector. Slechts in uitzonderingsgevallen wanneer na een warm voorjaar aantoonbaar sprake is van overlast gevende dichtheden waterplanten, kan ook al vanaf 1 juni gemaaid worden. De gegevens waaruit dit blijkt, dienen uiterlijk 1 week voorafgaand aan het maaien te worden toegezonden naar de RUD Noord-Holland Noord, Postbus 2095, 1620 EB, t.a.v. [REDACTED].
 5. De maaiwerkzaamheden dienen overeenkomstig de Handreiking Waterplanten Maai-beheer van Rijkswaterstaat (april 2012) te worden uitgevoerd voor zover niet nader gespecificeerd in de voorschriften van deze vergunning.
 6. Het maaisel dient uit het gebied te worden afgevoerd.

Specifieke voorschriften

7. Er wordt alleen gemaaid op NAP -1,50 meter of dieper, met uitzondering van de maximaal 40 hectare aan waterplanten die in ondiepe strandzones buiten het Natura 2000-gebied 'Eemmeer & Gooimeer Zuidoever' mogen worden gemaaid.
8. Het maaien gebeurt op een diepte van minimaal 0,60 m boven de waterbodem, met uitzondering van de maximaal 40 hectare aan waterplanten die in ondiepe strandzones buiten het Natura 2000-gebied mogen worden gemaaid (zie voorschrift 7), waarbij de waterdiepten ter plekke het maaien op deze hoogte redelijkerwijs in de weg staat, inzake de uitvoerbaarheid of efficiëntie (waterdiepten tussen circa 0,60 en 0,80 m).
9. Ter plaatse van de visdievenkolonies, waaronder de opgespoten zandplaatjes ten oosten van de Stichtse brug en het eiland de Dode Hond, dient minimaal 200m afstand te worden gehouden, tenzij aan de RUD NHN informatie overlegd kan worden dat er op het moment van maaien geen sprake is van broedgevallen, of van significante verstoring van het broedbiotoop als gevolg van de voorgenomen maaiactiviteiten ter plaatse.
10. Inzet van maaimaterieel anders dan aantoonbaar is beproefd inzake het maaien van waterplanten in de Randmeren, dient vooraf aan de RUD NHN te worden gemeld, zodat bezien kan worden of de nieuwe maaimethode aanleiding geeft om nadere randvoorwaarden te stellen. De belangrijkste zaken daarbij zijn daarbij dat:
 - de waterplanten 'geknipt' moeten worden (ze mogen niet worden uitgetrokken);
 - de apparatuur (maaibalk) in hoogte instelbaar moet zijn op een diepte van 0,60 m boven de waterbodem;
 - de gemaaide waterplanten opgevangen en afgevoerd moeten kunnen worden.

Aanwijzingen inzake uitvoering

11. Alle door of namens gedeputeerde staten gegeven aanwijzingen dienen onverwijld te worden opgevolgd.
12. Van opgetreden incidenten, waaronder verstaan worden alle gebeurtenissen waarbij onbedoeld schadelijk stoffen vrijkomen, dan wel waardoor anderszins schade aan het Natura 2000-gebied kan worden toegebracht, dient onverwijld melding te worden gedaan aan de Regionale Uitvoeringsdienst Noord-Holland Noord (RUD NHN) via 088-10 21 300 onder overlegging van alle relevante gegevens.

Wij gaan er van uit dat de acht samenwerkende gemeenten welke zijn verenigd in de 'Coöperatie Gastvrije Meren' (Gooise Meren, Huizen, Blaricum, Eemnes, Bunschoten, Nijkerk, Zeewolde en Almere), zich conformeren aan de bepalingen die voortvloeien uit deze beschikking. Het is zulks ter verantwoordelijkheid van de vergunninghouder die de maaiactiviteiten voor/namens de Coöperatie Gastvrije Meren coördineert, om eventuele individuele maaiactiviteiten van de betreffende gemeenten mee te nemen in het bepalen van het maximaal te maaien areaal waar deze beschikking ziet (400 ha). Voorkomen moet worden dat niet wordt voldaan aan de Handreiking Waterplanten Maaibeheer.

Het niet naleven van deze voorschriften en beperkingen kan, naast eventuele intrekking van de vergunning, strafvervolg tot gevolg hebben.

A. Onderwerp aanvraag

De positieve ontwikkeling van de waterkwaliteit in het Gooimeer & Eemmeer heeft geleid tot een snelle groei van het areaal aan langstengelige waterplanten. Het areaal aan waterplanten is de afgelopen jaren fors toegenomen van iets meer dan 3000 hectare in 2012 tot 3500 hectare in 2015. De waterplanten dragen in belangrijke mate bij aan de waterkwaliteit, doordat stoffen worden opgenomen uit het water en slib wordt vastgelegd, hetgeen overmatige algengroei voorkomt. Daarnaast hebben de planten een belangrijke functie voor watervogels, zowel direct (planteneters), als indirect (paaiplaats voor vissen en biotoop voor macrofauna).

Keerzijde van de verbetering van de waterkwaliteit is de overlast voor waterrecreanten die sommige soorten waterplanten op bepaalde locaties veroorzaken. Het gaat in het Gooi- en Eemmeer en Nijkerkernauw om de langstengelige waterplanten doorgroeid fonteinkruid, gekroesd fonteinkruid en aardverderkruid, die vanaf de bodem tot aan het wateroppervlakte groeien en daar grote drijvende waterplantenvelden vormen. Deze waterplantenvelden leiden tot hinder van de recreatievaart; daarnaast kunnen zwemmers verstrikt raken in de waterplanten. De overlast vindt zowel in het diepere gebied (grote watersport) als in het ondiepe gebied (kleine watersport en oeverrecreatie) plaats.

In de ondiepe delen van het Gooi- en Eemmeer, dus ook in het water vóór de stranden, groeit ook kranswier. Dit is een tere ijle waterplant die voor zwemmers en baders hinderlijk is en akelig aanvoelt, maar waarvoor de term 'overlast' te sterk is. Voor de grote watersport is met name het gebied dieper dan 1,50 m van belang. Buiten de vaargeul gaat het dan vooral over het noordelijk deel van het Gooimeer en het Eemmeer en de haventoeegangen in Gooimeer, Eemmeer en Nijkerkernauw (zie bijlage).

De situatie is de laatste jaren vergelijkbaar met de situatie die zich al vele jaren eerder voordeed in de Veluwerandmeren. Daar werd sinds 1999 jaarlijks een oppervlakte van 50 ha gemaaid middels proeven van Rijkswaterstaat. Daarbij is gebleken dat indien gemaaid wordt op een diepte van minimaal 60 cm boven de waterbodem, onder andere de kwetsbare en vanuit N2000 belangrijke kranswieren gespaard blijven. Bij deze vorm van maaien worden de langstengelige waterplanten verder alleen getopt. Op deze wijze bleek het mogelijk, om jaarlijks een areaal van 50 hectare van deze waterplanten te maaien in de delen dieper dan 1m, zonder dat er blijvende nadelige effecten zijn voor de waterkwaliteit en de voedselvoorziening voor zowel overzomerende als overwinterende vogels.

In 2010 is door de provincie Flevoland (in overeenstemming met de provincies Gelderland en Overijssel) aan het NRV in het kader van de Nbwet voor de Veluwerandmeren een vergunning verleend voor het maaien van 150 ha (kenmerk: 1011505). Dit was vooreerst een tijdelijke vergunning voor drie jaar. De opgedane kennis en ervaring in de Veluwerandmeren heeft uiteindelijk (mede) geleid tot het opstellen van de Handreiking Waterplanten Maaibeheer van Rijkswaterstaat (2012) als onderdeel van het conceptbeheerplan "N2000 IJsselmeergebied".

Op 24 mei 2013 heeft de provincie Noord-Holland, mede namens de provincies Flevoland en Utrecht, een vergunning Nbwet afgegeven voor het maaien van 200 ha waterplanten in Gooimeer, Eemmeer en Nijkerkernauw (kenmerk: 158401/192810). Op 10 mei 2016 is deze vergunning Nbwet gewijzigd, waardoor er 400 hectare waterplanten gemaaid mogen worden

(kenmerk: 781303/807024). De vergunning uit 2013 had een looptijd van 3 jaar en liep af op 31 december 2016. Omdat er nog steeds sprake is van overlast voor waterrecreanten door waterplanten in het Gooi- en Eemmeer, vraagt de Coöperatie Gastvrije Meren een nieuwe vergunning aan op basis van de Wet natuurbescherming (Wnb), die op 1 januari 2017 in werking is getreden, in plaats van de oude Nbwet.

Projectomschrijving

De Coöperatie Gastvrije Meren is een samenwerkingsverband van gemeenten rond de Randmeren Eemmeer, Gooimeer, Nijkerkernauw, Nuldernauw, Wolderwijd, Veluwemeer en Drontenermeer. De Coöperatie is van plan om jaarlijks maximaal 400 hectare waterplanten te gaan maaien in het Gooimeer, Eemmeer en Nuldernauw. Het doel van de maaiactie is om de overlast van drijvende waterplantvelden aan het begin van het recreatieve hoogseizoen te verminderen.

Het maaien vindt regulier één keer per jaar plaats in juli/begin augustus. Gastvrije Meren wil bij uitzondering in juni gaan maaien, als er door omstandigheden (warm voorjaar) al in juni veel overlast voor waterrecreanten door waterplanten voorkomt. Daarnaast wil men bij uitzondering ook twee keer per jaar maaien, als de overlast voor waterrecreanten daar aanleiding toe geeft. Er wordt uitsluitend gemaaid in de delen dieper dan 1,50 meter. Uitzondering hierop is de maximaal 40 ha aan waterplanten die gemaaid mag worden in ondiepe strandzones. Deze ondiepe zones liggen buiten het Natura 2000-gebied 'Eemmeer & Gooimeer Zuidoever'. Er wordt gemaaid op een diepte van minimaal 60 cm boven de waterbodem. Hierop wordt een uitzondering gemaakt voor het maaien van waterplanten in ondiepe strandzones buiten het Natura 2000-gebied 'Eemmeer & Gooimeer Zuidoever'.

Omdat vooraf niet te voorspellen is waar de overlast zich voor gaat doen is de werkwijze als volgt:

Omdat fonteinkruidvelden (m.u.v. een warm voorjaar) in de regel pas eind juni aan de oppervlakte komen, kan op dat moment pas bepaald worden waar de meest overlast gevende plekken voor de waterrecreatie zich bevinden. Begin juni worden de havenbedrijven en andere belanghebbenden daarom aangeschreven met het verzoek om de overlast gevende waterplanten (zo mogelijk met coördinaten) door te geven. Tegelijkertijd fungeert de website van Gastvrije Randmeren ook als meldpunt voor waterplantenoverlast voor alle overige watersporters, met dezelfde oproep. Op basis van de binnengekomen informatie en met informatie van Rijkswaterstaat (vanuit de zgn. 'blauwalgenvluchten') wordt vervolgens een kaart met overlastgebieden gemaakt. Gelijktijdig wordt een commissie gevormd met vertegenwoordigers uit de watersportbranche om gezamenlijk een selectie te maken uit deze opgegeven hectares (prioriteitstelling). Uiteindelijk resulteert dit in een kaart die het maaibedrijf begin juli krijgt om te gaan maaien en op basis waarvan Gastvrije Randmeren de prestaties van het maaibedrijf controleert.

De maaierwerkzaamheden vinden verder plaats met gespecialiseerde apparatuur waaronder een in hoogte verstelbare maaikorf.

B. Overwegingen en toetsingen

Bevoegdheid tot vergunningverlening

Op grond van artikel 1.3, lid 1 Wnb, in samenhang met artikel 2.7, lid 2 Wnb zijn Gedeputeerde Staten van de provincie met betrekking tot projecten of handelingen, tenzij anders bepaald, waar het project of de handeling wordt gerealiseerd, onderscheidenlijk verricht, het bevoegd gezag ten aanzien van de beoordeling van een aanvraag om vergunning als bedoeld in artikel 2.7, lid 2 Wnb. In uitzondering hierop is de Minister van EZ bevoegd om te besluiten op een vergunningaanvraag die betrekking heeft op handelingen die zijn opgenomen in artikel 1.3 Besluit natuurbescherming.

Aangezien de activiteit waarop uw aanvraag betrekking heeft zich in hoofdzaak voordoen binnen de grenzen van de Provincie Noord-Holland, is ons College het bevoegd gezag voor de beslissing op uw aanvraag. Dit is in overleg met de provincies Flevoland, Utrecht en Gelderland bepaald.

Dat de activiteiten in hoofdzaak plaatsvinden binnen de grenzen van de Provincie Noord-Holland motiveren wij als volgt:

- Het grootste oppervlakte van het N2000-gebied 'Eemmeer & Gooimeer Zuidoever' is gelegen binnen de grenzen van Noord-Holland.
- De enige ondiepe (voor gondelende watervogels in potentie belangrijke) gebieden die gemaaid gaan worden liggen op Noord-Hollands grondgebied (Huizen en Blaricum);
- Het Gooimeer ligt voor het grootste deel in Noord-Holland (ca. 60%). Voor het Eemmeer is dat ca. 40% waarbinnen wel de voor watervogels belangrijkste gedeelten vallen, namelijk de zandplaatjes bij de Stichtse Brug en het eiland de Dode Hond (belangrijk voor visdief);
- Het Nijkerkernauw ligt geheel binnen de grenzen van provincies Gelderland en Flevoland maar valt volledig buiten het N2000-gebied 'Eemmeer & Gooimeer Zuidoever'.

Beoordeling aanvraag

Op grond van artikel 2.7, tweede lid Wnb is een vergunning vereist voor het uitvoeren van projecten of andere handelingen die de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in een Natura 2000-gebied kunnen verslechteren of een significant verstorend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen. Zodanige projecten of andere handelingen zijn in ieder geval projecten of handelingen die de natuurlijke kenmerken van het desbetreffende gebied kunnen aantasten. Indien de wijziging en/of uitbreiding wel leidt tot een toename van effecten, dient de wijziging en/of uitbreiding passend te worden beoordeeld als bedoeld in artikel 2.8 Wnb.

Beschermde gebieden

De aanvraag heeft betrekking op het Natura 2000-gebied 'Eemmeer & Gooimeer Zuidoever'.

Natuurlijke kenmerken van het gebied

Voor een omschrijving van de doelen en hun staat van instandhouding wordt verwezen naar de gebiedendatabase (www.synbiosys.alterra.nl/natura2000).

Instemming

Het gebied 'Eemmeer & Gooimeer Zuidoever' ligt deels in de provincies Flevoland en Utrecht. Overeenkomstig het bepaalde in artikel 1.3 lid 3 van de Wnb is dit besluit tot stand gekomen in overeenstemming met de provincies Flevoland en Utrecht.

Inhoudelijke beoordeling aanvraag

De beoordeling van de aanvraag en de bijbehorende belangenafweging vindt plaats in 4 stappen:

1. identificeren mogelijke negatieve effecten;
2. toets aan de instandhoudingsdoelstellingen;
3. bepalen van cumulatieve effecten vanwege de uitvoering van andere activiteiten.
4. noodzaak tot het nemen van mitigerende of andere maatregelen om eventuele negatieve effecten te beperken.

Voor de beoordeling van de aanvraag hebben wij gebruik gemaakt van de bij de vergunningaanvraag ingediende documenten:

- Maaien waterplanten Gooi- en Eemmeer (2016) - Natuurtoets voor het maaien van langstengelige waterplanten in zuidelijke randmeren, Coöperatie Gastvrije Randmeren, november 2016 (incl. kaartbijlagen);
- Aanvulling op natuurtoets waterplanten maaien Randmeren 2016, Gastvrije Randmeren, 22 november 2016;
- Maaien van waterplanten in de Randmeren: mogelijke effecten als gevolg van stikstofdepositie?, Bureau Waardenburg, april 2016;
- Aerius berekening stikstofdepositie 29 maart 2016 (RbnduoL2Y1J);
- Aerius berekening stikstofdepositie 5 april 2017 (RZarGEYVSdQG);
- Aanvraagformulier en aanbiedingsbrief.

Daarnaast hebben wij ook gebruik gemaakt van de volgende informatiebronnen:

- Profielendocumenten (Min LNV, 2008);
- Definitieve aanwijzingsbesluit van het natuurgebied Eemmeer & Gooimeer Zuidoever (Min E&L, 2009);
- Ontwerp Natura 2000 beheerplan Eemmeer en Gooimeer Zuidoever, RWS, april 2016;
- Handreiking Waterplanten Maaibeheer, Rijkswaterstaat, april 2012 (incl. onderbouwing).

Identificeren mogelijke negatieve effecten.

Effecten van maaien kunnen divers zijn maar zijn te verdelen in directe en indirecte effecten. Directe effecten als gevolg van maaiactiviteiten zijn bijvoorbeeld tijdelijke verstoring van watervogels als gevolg van werkzaamheden, afname oppervlakte of kwaliteit van waterplanten en/of aantasting van de waterbodem (slibopwerveling). Indirecte effecten zijn vooral gekoppeld aan waterkwaliteit in de vorm van een verstoorde nutriëntenhuishouding en uiteindelijk algengroei als gevolg van een toename van de stikstofdepositie.

Toets aan de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied

Passende beoordeling

Wanneer een project niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied maar afzonderlijk of in combinatie met andere projecten of plannen significante gevolgen kan hebben voor het desbetreffende gebied, dient de initiatiefnemer op grond van artikel 2.8, lid 1 van de Wnb passende beoordeling van de gevolgen voor het gebied op te stellen.

Gelet op de aard, omvang en locatie van de door u voorgenomen activiteit zijn wij van mening dat op voorhand niet kan worden uitgesloten dat deze afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor het betreffende Natura 2000-gebied. Bij de vergunningaanvraag is daarom een passende beoordeling van de gevolgen voor het gebied ingediend.

Beheerplan

Voor elk Natura 2000-gebied moet een beheerplan worden opgesteld. Het beheerplan zal gedetailleerde informatie bevatten over de aanwezigheid van natuurwaarden, de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen en de instandhoudingsmaatregelen die daartoe getroffen dienen te worden. Het beheerplan kan daarnaast beschrijven welke handelingen en ontwikkelingen het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen niet in gevaar brengen. Voor het Natura 2000 gebied 'Eemmeer & Gooimeer Zuidoever' is het beheerplan inmiddels in ontwerp vastgesteld.

Effecten op broedvogels

Het aantal visdiefparen wordt tegenwoordig sterk bepaald door het aanbod van geschikte nestplaatsen die ontstaan bij het opspuiten van eilandjes (zandplaten) ten behoeve van natuurontwikkeling. In de periode 1999-2003 broedden op het eiland 'De Visdief' ten zuidoosten van de Stichtse Brug jaarlijks tussen 58 en 436 paren (bron: aanwijzingsbesluit). Het aantal broedparen is sinds 2002 echter sterk afgenomen door verplaatsing van de broedkolonie naar met name het eilandje Huizerhoef in het Gooimeer. Het complex van zandplaatjes bij De Visdief

is namelijk deels begroeid geraakt en deels door inklinking onder water verdwenen en daardoor in kwaliteit afgenomen. In 2010/2011 is echter een nieuw zandplaatje opgespoten, waarna – zoals bekend van deze soort – meteen het aantal broedparen weer is toegenomen. Sindsdien is echter ook dit eilandje begroeid geraakt, waardoor het aantal broedparen van de visdief in het Natura 2000-gebied 'Eemmeer & Gooimeer' is teruggelopen tot 132 (bron: Ontwerp beheerplan).

De broedperiode van de visdief is van april (balts) tot september (bron: natuurkalender Min. EZ). De visdief komt in juli dan ook in grote aantallen voor in het gebied (bron: NDFF-database). Visdieven zijn in hun foerageergebied niet erg gevoelig voor verstoring, maar in de nabijheid van de broedkolonie wel.

Het gaat dan met name om optische verstoring, beweging en geluid. Hoewel de zandplaatjes waarop de visdief broedt, zijn verboden voor recreatie (zie o.a. Ontwerp beheerplan) en zijn afgesloten voor recreatievaart middels betonnen, is waterrecreatie nog wel mogelijk binnen een afstand van <100 meter van de zandplaatjes. Dat maakt, dat hier in de toekomst mogelijk gemaaid dient te worden. Krijgsveld et al. (2008) adviseren om rond broedkolonies van de visdief een buffer van 200-350m te hanteren. In voorschrift 9 hebben wij daarom geborgd dat significante verstoring van broedkolonies van de visdief als gevolg van maaiwerkzaamheden wordt voorkomen.

Indien het maaiwerk daarnaast plaatsvindt op grond van het gestelde in de Handreiking dan zijn er geen negatieve effecten te verwachten op vissen. Doordat in de regel in juli en in uitzonderingsgevallen in juni gemaaid wordt en de paaiperiode van vissen ruim daarvoor ligt (maart tot begin mei) heeft het maaien geen effect op het paaien van vis. Voor de functie van waterplanten als opgroeigebied voor jonge vis is tenslotte beschutting tussen de waterplanten van belang. Uit monitoring in de Veluwerandmeren is gebleken dat bij het maaien niet of nauwelijks jonge vis meekomt met het maaisel waaruit blijkt dat de jonge vis i.r.t. de maaimethode prima in staat is om te vluchten. Daarnaast is het areaal met beschuttende waterplanten in het Gooi- en Eemmeer de laatste jaren fors toegenomen van ca. 3.000 ha in 2012 tot 3500 ha in 2015. Volgens de Handreiking Waterplanten Maaibeheer (RWS 2012) en volgens het Ontwerp beheerplan N2000 Eemmeer & Gooimeer Zuidoever mag maximaal 10% van de beschikbare oppervlakte aan langstelige waterplanten in het Natura 2000-gebied gemaaid worden. Dat zou dan om max. 350 ha gaan. Het grootste deel van de waterplanten wordt echter gemaaid buiten het Natura 2000-gebied, vooral in het noordelijke deel van het Gooimeer en in het Nijkerkernauw, waardoor het percentage van de waterplanten in het N2000-gebied dat gemaaid gaat worden, zeker onder de 10% blijft. Daarnaast is het oppervlakte aan waterplanten zodanig toegenomen, dat het beschikbare oppervlakte aan waterplanten in het Natura 2000-gebied nog steeds toeneemt.

Het maaien/toppen van 400 ha waterplanten verkleint dus weliswaar het beschutte areaal maar niet in die mate dat de jonge vis daarvan hinder ondervindt in de vorm van toegenomen predatie doordat beschutting nagenoeg ontbreekt. Er blijft meer dan voldoende aanwezig en de waterplanten worden bovendien niet tot op de bodem gemaaid.

Het werken conform de Handreiking hebben wij geborgd in voorschrift 5. Negatieve effecten op het broedsucces van de visdief als gevolg van afname kwaliteit van nabijgelegen foerageergebied (afname beschikbaarheid ondermaatse vis) zijn dan ook uitgesloten.

Effecten op niet-broedvogels

Voor effecten op niet-broedvogels zijn twee zaken van belang:

1. de overlap in aanwezigheid van de betreffende soorten en de periode waarin het werk wordt uitgevoerd
2. de effecten van het maaien op de kwaliteit van het leefgebied van deze soorten

Overlap in tijd en ruimte met de maaiwerkzaamheden

Wat betreft de aanwezigheid van soorten, wordt het volgende opgemerkt:

Alleen fuut en aalscholver vertonen een overlap in aanwezigheid op open water tijdens het recreatieve (hoog)seizoen. Eén (max. 2) maaiboten op het open water gedurende maximaal 4 weken in relatie tot de vele recreatieve vaarbewegingen in deze periode hebben geen significante bijdrage of effect. Daarbij komt, dat de fuut en aalscholver niet of nauwelijks gevoelig zijn voor verstoring door vaarbewegingen. De fuut en aalscholver foerageren bovendien uitsluitend op vis. Eerder is reeds aangegeven dat van effecten op vis geen sprake is. Significante effecten op deze soorten als gevolg van de maaiwerkzaamheden zijn daarom uitgesloten.

De overige soorten waarvoor het gebied is aangewezen bereiken hun grootste aantallen in het najaar / winter vanaf augustus-oktober waardoor significante verstoring door maaiactiviteiten op voorhand zijn uit te sluiten.

Effecten op de kwaliteit van het leefgebied

Waterplanten

Opgemerkt wordt dat het N2000-gebied 'Eemmeer & Gooimeer Zuidoever' niet is aangewezen onder de Habitatrichtlijn. De watervegetatie is in dit opzicht in het N2000-gebied 'Eemmeer & Gooimeer Zuidoever' primair van belang vanuit de functie voor watervogels omdat het een Vogelrichtlijngebied betreft. Indirect hebben waterplanten echter een relatie met waterkwaliteit en als zodanig het ecologisch functioneren van het watersysteem. Waterplanten zijn in die zin bepalend voor de kwaliteit van het leefgebied van de aangewezen soorten. In het aanwijzingsbesluit is de kernopgave voor het gebied dan ook als volgt geformuleerd:

"Nastreven van een meer evenwichtig systeem met goede waterkwaliteit voor waterplanten, vissen en schelpdieren (met name in kranswierwateren H3140 en meren met krabbenscheer en fonteinkruiden H3150), mede t.b.v. vogels zoals kleine zwaan A037, tafeleend A059, kuifeend A061 en nonnetje A068."

Indien conform de bepalingen uit de Handreiking wordt gewerkt, zijn significante effecten op de samenstelling van de watervegetatie in het gebied uitgesloten (pag. 27 Onderbouwing Handreiking).

Bij maaien op een diepte van minimaal 60 centimeter boven de waterbodem worden de planten alleen getopt en niet uit het ecosysteem verwijderd. Na het toppen kunnen de waterplanten verder groeien en zich voortplanten, zodat het volgende jaar eveneens waterplanten kunnen ontwikkelen. Het gedeelte van de waterplanten binnen de ondiepe zones buiten het Natura 2000-gebied 'Eemmeer & Gooimeer Zuidoever', waarop voorliggende beschikking ziet dat niet op deze hoogte gemaaid kan worden, is verder marginaal in relatie tot het beschikbare areaal aan waterplanten in het systeem en het areaal dat wel op 60cm gemaaid wordt.

Rijkswaterstaat heeft in 2009 onderzoek verricht naar de soortensamenstelling van de waterplantenbedekking voor en na het maaien op 60 centimeter boven de waterbodem in de Veluwerandmeren (RWS, 2010). Uit het onderzoek is op te maken dat de gemaaide vegetatie te vergelijken is met snoeien: na het maaien is er een grotere bedekking (extern) en een grotere dichtheid (intern) dan als er niet gemaaid wordt. In soortensamenstelling was er weinig verschil tussen wel of niet maaien. Door het maaien op een diepte van minimaal 60 centimeter boven de waterbodem blijft de aanwezigheid van de kenmerkende soorten van de habitattypen, zoals kranswieren, in het systeem gegarandeerd. Bovendien worden er geen kranswieren gemaaid. In geval er sprake is van smalle waterpest of andere recent aangekomen exoten zijn er geen kenmerkende waterplanten van habitattypen aanwezig, doordat deze soorten door de exoten worden overwoekerd. De uitzonderingsregels uit de Handreiking die gelden voor exoten (maximaal 50% maaien van begroeibaar areaal, lager dan 60cm boven waterbodem maaien) hebben dan ook geen effect op de habitattypen.

Wat betreft het tijdstip van maaien en de waterkwaliteit wordt opgemerkt dat de kritische periode voor de interactie tussen waterplanten en algen is gelegen in de periode april-mei. Als het water dan te troebel is voor waterplanten dan ontstaat in de regel een persistente algenbloei. Als het water in deze periode nog niet te troebel is voor waterplanten dan maken deze een serieuze kans om te gaan domineren hetgeen algenbloei voorkomt. Preventief maaien in deze periode geeft daarom grote risico's op verlies van een groot deel van de begroeiing en het alsnog omslaan naar een troebele situatie. Later in het jaar, als de waterplanten met zekerheid dominant zijn, is het effect van gecontroleerd maaien gering (zie voorgaande). Doordat gemaaid wordt in juli/augustus hebben de waterplanten meer dan genoeg tijd gehad om te domineren en te groeien. Uitzonderingsgevallen kunnen zich voordoen na een warm voorjaar wanneer de waterplanten reeds in juni al een voor de waterrecreatie overlast gevende dichtheid kunnen bereiken (pag. 20-21 Onderbouwing Handreiking). Indien in deze gevallen in juni wordt gemaaid, zijn de waterplanten reeds dominant t.o.v. algen en zal de balans niet omslaan.

In voorschrift 4 hebben wij geborgd dat in dergelijke gevallen afstemming plaatsvindt met onze provincie op grond van gegevens waaruit de overlast en dominantie van waterplanten op dat

moment blijkt. Gezien het voorgaande, zijn significante effecten op de waterkwaliteit en daarmee het leefgebied van beschermde soorten als gevolg van het maaien uitgesloten.

Kwaliteit van foerageergebied

Het gaat hier om twee aspecten. De voedselbeschikbaarheid enerzijds en de voedselkwaliteit anderzijds. Over de voedselbeschikbaarheid i.r.t. het maaien kan het volgende worden gesteld:

- Doorgroeid fonteinkruid, Gekroesd fonteinkruid en Aarvederkruid in de gedeelten met diepten > 1,50m waar gemaaid mag worden is van marginaal belang voor watervogels omdat de voedzame delen (wortelknollen en wortelstokken) dan reeds buiten het bereik van de meeste soorten ligt. Alleen tafeleend (max. 4m) en meerkoet (max. 2m) kunnen diepere delen benutten. Voor beide soorten geldt echter dat ze variabel zijn in hun voedselkeuze. Zo leeft de tafeleend naast ondergedoken waterplanten van macrofauna, kleine visjes of amfibieënlarven en driehoeksmosselen. Hetzelfde geldt voor de meerkoet. Voor deze soorten maakt dat de beperkte omvang van het maaien buiten de periode waarin de soorten in de grootste aantallen aanwezig zijn, het feit dat voor de bovengrondse delen sprake is van hergroei en de beschikbaarheid over alternatieve voedselbronnen geen sprake is van significante effecten / aantasting van het foerageergebied.

Voedselkwaliteit

- Wanneer de vogels het gebied in grote getalen aandoen, zijn de bovengrondse delen van de watervegetatie reeds aan het afsterven of afgestorven (augustus) en de ondiepe gebieden met bereikbare wortelknolletjes en wortelstokken worden niet gemaaid m.u.v. 50 ha ondiepe strandzones buiten het Natura 2000-gebied.
- Fonteinkruiden spelen ook een rol in de levenscyclus voor mosselen en voor (jonge) vis. Aangezien van slechts een klein deel (<10%) van de waterplanten maximaal de bovenkant wordt getopt, blijft voldoende waterplantenoppervlak aanwezig voor de mossels. De voorgenomen maaiactiviteiten hebben daarmee een zeer minimaal effect, dat nauwelijks effect heeft op de voedselvoorziening van benthivore watervogels, zoals kuifeend, brilduiker, tafeleend en meerkoet. Ook het opgroei- en leefgebied van vis blijft op deze manier behouden.

Kleine Zwaan

De kleine zwaan gaat de laatste decennia mondiaal gezien hard in aantal achteruit. Daarom is het van belang dat de kwaliteit van het huidige leefgebied van deze soort wordt gehandhaafd. Bij aankomst in het najaar (vanaf begin oktober) wordt er vooral op wortelstokken en knolletjes van fonteinkruiden gefoerageerd (Dirksen 1982; Beekman et al. 1991) met een sterke voorkeur voor schedefonteinkruid (van Roomen et al. 2006). Maar ook wortelknolletjes van kranswieren worden in deze periode geconsumeerd (Van der Winden et al. 1997). De kleine zwanen exploiteren het meest energierijke voedsel als eerste wat de voorkeur voor de wortelknolletjes verklaart. In tegenstelling tot oogstresten (bietenkoppen) die de soort later in het jaar benut, bevatten knolletjes van fonteinkruid daarnaast ook eiwit en onverzadigde vetzuren. De consumptie van de energierijke wortelknolletjes lijkt daarnaast effect te hebben op de vruchtbaarheid van het volgende jaar (Deltares, 2013). Tenslotte lijkt het erop dat ook het foerageren op het water als veiliger wordt ervaren door de kleine zwaan dan op het land (Nolet et al., 2002).

Omstreeks november, wanneer schedefonteinkruid niet meer voorhanden is, wordt er in Nederland grotendeels op oogstresten op akkers gefoerageerd. Uiteindelijk schakelen de meeste kleine zwanen om naar grasland, met een duidelijke voorkeur voor productieve graslanden met soorten als Engels raaigras en doorsneden door sloten of ander water. Dit biotoop wordt tot het einde van de overwinteringsperiode, medio maart, benut (Koffijberg et al. 1997; van Roomen et al. 2006).

Voor wat betreft het voorkomen van de kleine zwaan en de relatie met de voorgenomen maaiactiviteiten in het Eemmeer en het Nijkerkernauw, is in de eerste plaats het N2000-gebied 'Arkemheen' van belang, ten zuiden van het Nijkerkernauw. Het N2000-gebied 'Arkemheen' heeft voor de kleine zwaan met name een functie als slaap- en foerageergebied. De kernopgave voor dit N2000-gebied luidt dan ook: "Behoud en herstel van samenhang tussen slaapplekken en foerageergebieden in het bijzonder voor grasetende watervogels".

Arkemheen levert als foerageergebied één van de grootste relatieve bijdragen binnen het Natura 2000-netwerk op het moment dat herbivore watervogels de waterplanten (wortelknolletjes) uit de Randmeren niet meer kunnen benutten, oogstresten niet meer goed voorhanden zijn en overschakelen op gras. In het Aanwijzingsbesluit staat aangegeven dat "De aantalsontwikkeling in Arkemheen mede wordt beïnvloed door ontwikkeling van de vegetatie in de randmeren".

Uit de wintertellingen van SOVON blijkt dat de kleine zwaan in Arkemheen voornamelijk in hoge dichtheden voorkomt binnen de westzijde van het gebied in de omgeving van Nekkeveld ten westen van Bunschoten. Bij kleine zwanen lijkt het erop dat het vooral de transportkosten tussen slaapplek en foerageergebied zijn die maken dat de dichtstbijzijnde geschikte plekken het meest worden benut.

Dit betekent dat foerageerplaatsen nabij slaapplekken een meerwaarde hebben ten opzichte van verder weg gelegen foerageerplaatsen (Gils & Tijsen 2007). Uit de waterplantenkartering 2012 blijkt dat in het Eemmeer ofwel sprake is van lage bedekking van fonteinkruiden (kranswieren ontbreken verder nagenoeg) of aanwezigheid op niet exploiteerbare plekken voor de kleine zwaan (te diep). Uitzondering vormt de ondiepe kustzone ter hoogte van Nijkerk en een kleiner gedeelte bij Spakenburg met een goede bedekking aan schedefonteinkruid (50-100%). Deze foerageerlocaties liggen echter buiten de te maaien zone waardoor significante effecten op de kwaliteit van foerageergebied in het Eemmeer en Nijkerkernauw i.r.t. de kleine zwaan uitgesloten zijn.

Toch kunnen ook significante effecten op de kleine zwaan a.g.v. afname kwaliteit foerageergebied in het Gooimeer uitgesloten worden omdat:

- In het N2000-gebied Gooimeer Zuidoever wel sprake is van een hoge bedekking aan (wortelstokken- en knolletjes van) kranswieren op exploiteerbare diepten. Er zijn daarmee alternatieven voorhanden en ook de ondiepe zone tussen de Gooise Zomerkade en de Stichtse brug blijft beschikbaar (schedefonteinkruid), omdat hier niet wordt gemaaid (valt buiten de 1,50 m dieptezone).
- De omvang van het maaien ter plaatse van de zwemwaterlocatie bij Huizen zodanig van aard is (circa 10 % van beschikbare areaal van de foerageerlocatie t.p.v. het zwemstrandje) dat er ter plekke meer dan voldoende fonteinkruiden overblijven.

Effecten van stikstofdepositie

Het maaien van de waterplanten in het Gooimeer, Eemmeer en Nijkerkernauw gaat gepaard met emissie van stikstof door het gebruik van maaiboten. Een toename van de stikstofdepositie kan negatieve effecten hebben op stikstofgevoelige habitattypen in nabijgelegen Natura 2000-gebieden. Om het effect te kunnen bepalen is er een berekening uitgevoerd met behulp van het programma AERIUS Calculator (RZarGEYVSdQG, 5 april 2017). De uitkomst van de berekening is dat er een totale maximale emissie van 617 kg stikstof per jaar is als gevolg van het gebruik van de maaiboten. Dit blijkt geen noemenswaardige depositie op nabijgelegen Natura 2000-gebieden te hebben.

Negatieve effecten als gevolg van toename van stikstofdepositie zijn daarom uitgesloten.

C. Cumulatieve effecten

Bij het bepalen of de activiteit (significante) gevolgen kan hebben, moet ook rekening worden gehouden met de cumulatieve effecten. Hiervan is sprake als naast de activiteit in of rondom een Natura 2000 gebied andere projecten, handelingen en plannen plaatsvinden die in combinatie mogelijk schadelijk zijn voor de instandhoudingsdoelstellingen. Cumulatie heeft een component tijd, plaats en omvang in zich wat maakt dat het niet een simpele optelsom is van effecten. Effectcontouren kunnen elkaar al dan niet overlappen, effecten kunnen gelijktijdig plaatsvinden maar niet op dezelfde plek of zijn zo klein van aard en omvang dat deze redelijkerwijs op voorhand niet bijdragen aan cumulatie van effecten.

Gezien het bovenstaande, is de tijdelijke verstoring van 1 of 2 maaiboten die gedurende circa 4 weken op diverse locaties lokaal actief zijn in het gehele Gooimeer, Eemmeer en Nijkerkernauw verwaarloosbaar ten opzichte van de op dat moment aanwezige recreatieve vaarbewegingen en

de beroepsvaart ten tijde van de maaiactiviteiten. De maaiactiviteiten vinden bovendien vrijwel uitsluitend plaats buiten de begrenzing van N2000 (zie bijlage) en buiten de periode wanneer de grootste aantallen watervogels in het gebied verblijven (najaar en winter). Verstoring van eventuele broedlocaties van de visdief zijn uitgesloten op grond van het door ons gestelde in voorschrift 9 en kunnen daarom ook niet in cumulatieve significante verstoring veroorzaken.

D. Zienswijzen en reactie op zienswijzen

Nog onder de gelding van de Natuurbeschermingswet 1998 zijn naar aanleiding van de vergunningaanvraag de gemeenten Gooise Meren, Bunschoten, Huizen, Blaricum, Nijkerk, Zeewolde, Almere en Eemnes gedurende een termijn van 8 weken in de gelegenheid gesteld over deze aanvraag een zienswijze kenbaar te maken.

Op grond van artikel 4:8 en 4:7 van de Algemene wet bestuursrecht zijn ook de provincies Flevoland, Utrecht en Gelderland en Rijkswaterstaat Directie IJsselmeergebied gedurende een termijn van 8 weken in de gelegenheid gesteld tot het indienen van een zienswijze op de ingediende aanvraag.

Zienswijze Flevoland

De provincie Flevoland heeft per mail een zienswijze ingediend op 21 december 2016. Hieronder worden de zienswijzen vermeld, met daaronder een reactie van het bevoegd gezag.

1. De provincie Flevoland stelt voor om de vergunning een einddatum te geven over circa 5 jaar. Als de verspreiding van waterplanten verandert in de randmeren, dan kan hier bij een nieuwe vergunning op ingespeeld worden.

Reactie Provincie Noord-Holland

Wij nemen deze zienswijze over. De einddatum van de vergunning wordt gesteld op 31 december 2021.

2. Het tweede voorstel van Flevoland is dat de Gastvrije Randmeren jaarlijks middels een kaart aangeeft waar er gemaaid mag worden (met een oppervlakte van maximaal 400 hectare), dit is dan ook handhaafbaar en kan jaarlijks wisselen naar aanleiding van de daadwerkelijke verspreiding van de waterplanten.

Reactie Provincie Noord-Holland

Wij nemen deze zienswijze over, zie voorschrift 1 van deze vergunning.

3. Misschien is het ook goed om aan te geven welke soorten waterplanten de langstengelige waterplanten zijn.

Reactie Provincie Noord-Holland

Wij nemen deze zienswijze over, zie voorschrift 2 van deze vergunning.

4. In de vergunningaanvraag wordt aangegeven dat er gemaaid kan gaan worden bij strandjes, wordt er dan ook nog op 60 cm boven de waterbodem gemaaid?

Reactie Provincie Noord-Holland

Ja, normaal gesproken wel, met uitzondering van plekken waarbij de waterdiepten ter plekke het maaien op deze hoogte redelijkerwijs in de weg staat, inzake de uitvoerbaarheid of efficiëntie (waterdiepten tussen circa 0,60 en 0,80 m), zie voorschrift 8 van deze vergunning. Dit is niet in strijd met het Ontwerp beheerplan Eemmeer & Gooimeer Zuidoever, omdat deze strandjes bijna geheel buiten het Natura 2000-gebied 'Eemmeer & Gooimeer Zuidoever' liggen. Daarnaast blijft er nog voldoende oppervlakte aan waterplanten over als er op een relatief geringe oppervlakte (max. 2 ha.) waterplanten zouden verdwijnen.

E. Slotoverwegingen

Gelet op het feit dat aannemelijk is dat zich geen significant negatieve effecten op de aangewezen vogelsoorten zullen voordoen als gevolg van de activiteiten waarvoor vergunning is aangevraagd, kan op basis van de Wnb een vergunning worden verleend.

Deze conclusie geldt nadrukkelijk onder de door ons gestelde voorwaarden en beperkingen.

F. Procedure en samenhangende besluiten

De voorbereiding van deze vergunning heeft plaatsgevonden overeenkomstig het bepaalde in hoofdstuk 5 van de Wnb en de daarvoor relevante artikelen van de Algemene wet bestuursrecht.

Wij wijzen u erop dat uw aanvraag betrekking heeft op een activiteit waarvoor mogelijk ook op grond van andere wet- en regelgeving een besluit nodig is. Tevens kunnen er overige belemmeringen zijn in het kader van ruimtelijke belangen.

In het bijzonder willen wij u attenderen op de verbodsbepalingen van de Wnb hoofdstuk 3, Soortenbescherming en de mogelijkheid om hiervan ontheffing aan te vragen. Een dergelijke ontheffing wordt verleend door de provincie Noord-Holland en kan worden aangevraagd bij de RUD Noord-Holland Noord via de volgende link:

http://www.rudnhn.nl/Wet_natuurbescherming/Soortenbescherming

G. Kennisgeving

Van dit besluit zal door ons kennis worden gegeven middels publicatie in huis-aan-huis bladen en op de website van de RUD Noord-Holland-Noord.

Meer informatie

Heeft u nog vragen? Neem dan contact op met [REDACTED] via tel. nr. [REDACTED] of [REDACTED]@rudnhn.nl. Vermeld hierbij het zaaknummer te vermelden.

Hoogachtend,

[REDACTED] Noord-Holland,

[REDACTED]
[REDACTED]ingsmanager Regulering Groen
[REDACTED]onale Uitvoeringsdienst Noord-Holland Noord (RUDNHN)

Rechtsbescherming

Als u belanghebbende bent kunt u binnen zes weken na de verzending, uitreiking of publicatie van dit besluit schriftelijk bezwaar aantekenen. Het bezwaarschrift kunt u sturen aan Gedeputeerde Staten van Noord-Holland, ter attentie van de secretaris van de Hoor- en adviescommissie, Postbus 123, 2000 MD HAARLEM. Voor meer informatie kunt u www.noord-holland.nl bezoeken.

Het indienen van een bezwaarschrift schorst dit besluit niet. Indien onverwijld spoed dat vereist kunt u de voorzitter van de rechtbank Noord-Holland verzoeken om een voorlopige voorziening te treffen. Dit verzoek kunt u indienen bij de voorzitter van de rechtbank Noord-Holland, Postbus 1621, 2003 BR HAARLEM. Voor het behandelen van een verzoek om een voorlopige voorziening wordt griffierecht geheven. Over de hoogte en de betaling van het griffierecht kunt u informatie verkrijgen bij de rechtbank Noord-Holland op (023) 8884444.

Bijlage:

1. Kaart van plangebied Gooimeer
2. Kaart van plangebied Eemmeer

Afschrift naar:

- Gemeente Gooise Meren
- Gemeente Huizen
- Gemeente Blaricum
- Gemeente Bunschoten
- Gemeente Eemnes
- Gemeente Nijkerk
- Gemeente Zeewolde
- Gemeente Almere
- Provincie Flevoland
- Provincie Utrecht
- Provincie Gelderland
- Rijkswaterstaat Midden-Nederland
- Intern afschrift Afdeling Handhaving RUD NHN

